

התורה והמצוה

עלון בענייני מצוה הלכה מנהג ועיונים בעבודת ה'

עלון מס' 37

ה'תשפ"ו

ראש השנה

ראש השנה

בפרשת המועדות שבתורת כהנים:

דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בִּאֲחֶדָּה לַחֲדָשׁ יְהִי לָכֶם שַׁבָּתוֹן זָכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא-קֹדֶשׁ:

בפרשת המוספים שבחומש הפקודים:

וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בִּאֲחֶדָּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יְהִי לָכֶם כָּל-מִלְאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יְהִי לָכֶם:

מספר חילוקים בלשון שני הפסוקים הללו:

חלק מהדברים כתבתי כבר במאמרי זכרון תרועה, וקצת הוספתי על פי מה ששמעתי מידיד נפשי הגר"א ובר שליט"א איש ירושלים עיר הקדש והמקדש.

פרשת המועדות מדברת על עצם קיום החג לא רק במקדש, אלא גם בגבולים. כמבואר בירושלמי (ואפשר ללמוד כך גם בבבלי), בגבולים העיקר הוא 'זכרון תרועה', שכמובן אופן קיומו היותר טוב הוא על ידי השופר עצמו, אך גם בהזכרת פסוקי זכרונות ושופרות כמבואר בפירוש רש"י על פסוק זה. הפעולה המעשית היא עצם השביתה, ולכן כתבה התורה 'יהיה לכם שבתון זכרון תרועה'. כלומר: שבתון, ונוסף על כך עניין זכרון תרועה (על זכרון תרועה ויום תרועה הארכת במאמר זכרון תרועה. עי' רש"י בפירושו על פס' זה, עי' ירושלמי על המשנה י"ט של ר"ה שחל להיות, ולמעשה ניתן לדייק ממה שחכמי התלמוד לא תרצו את הסתירה בין הפסוקים, ועי' מאירי).

פרשת המוספים עוסקת בענייני המקדש. במקדש העיקר הוא עצם עניין התקיעה. כאן אמרה התורה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו גם בגבולין. יום תרועה יהיה לכם כי במקדש זה העיקר.

על המחלוקת בין תרי תלמודי בסוגיה זו, עי' במאמרי הנ"ל.

ועשיתם עליה. ידוע מה שדרשו חז"ל על לשון 'ועשיתם'. אמנם, לפי הפשט אפשר לומר שכיוון שבמוסף ראש חדש כבר אמר 'תקריבו', כאן למעשה ממשיך ומפרט עוד מוסף של היום הזה. לכן אומר 'ועשיתם'. כן הוא גם בששה ימים אחרונים של פסח, עליהם אומר לשון עשיה, אחר שכבר אמר תקריבו ביום הראשון. במוספי ששה ימים אחרונים של חג הסוכות לא כתוב לא לשון הקרבה ולא לשון עשיה, כי כל הימים הם חטיבה אחת של שבעים פרים, וממשיכים את היום הראשון.

מצות תקיעת שופר המצוה וההלכה

עניין זה למדתי מידיד נפשי מו"ר הגר"י שווארץ שליט"א מצות תקיעת שופר.

בפסוקים יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש ויום תרועה יהיה לכם נצטוינו לתקוע לתקוע בשופר ביום הזה. חז"ל למדונו כי לכל תרועה יש פשוטה (תקיעה) לפניה ופשוטה לאחריה. זו ההלכה באופן קיום המצוה. גם מניין הקולות שיש לשמוע, לא מפורש בתורה. חז"ל קבלו שיש לתקוע שלש פעמים (ונחלקו כמה מדברי תורה וכמה מד"ס).

לפינו אם כן מצוה והלכה. המצוה היא לתקוע בשופר. ההלכה כיצד וכמה לתקוע אנו לומדים מחז"ל שקבלו בתורה שבעל פה. אלא שכאן יש פרט נוסף: כשחז"ל אמרו שיש לתקוע ב' או ג' פעמים תר"ת, לא אמרו שבכל מה שתוקע אח"כ אינו מקיים מצוה. המהות של היום 'יום תרועה'. אם רוצה להרבות בתקיעות, בכל מה שתוקע מקיים המצוה. למדונו חז"ל שהשיעור הקטן ביותר שיש לתקוע, הוא תשע קולות.

והנה, הרמ"א פסק שאחר שסיים לתקוע, אסור לתקוע עוד. אמנם, בכל תפוצות ישראל נוהגים להוסיף ולתקוע עוד קולות לארח התפילה, אף שודאי כבר יצאו ידי חובתם.

ציון ©: בעניין זה מוקלטת הערה או הרחבה בקו השיעורים: 0773541079. כמו"כ אשתדל בל"נ להקליט תגובות להערות הקוראים. שלוחה 1: מאמרי המשך והרחבה לדברים שבעלון, ותגובות להערות. שלוחה 8: ניתן להקליט הודעות (ההודעה עצמה לא תושמע בקו).

והנה, הבעל המאור מבאר שהמנהג להוסיף ולתקוע לאחר התפילה זו תקנה קדומה, עליה אמרו 'למה תוקעין ומריעין כשהן יושבים ותוקעין ומריעין כשהן עומדין'. בעל המאור מפרש 'ושבין' בחזרת הש"ץ (כי הקהל -שכבר יצאו ידי חובה בתפלה בלחש- יושבים אז) ו'עומדין' היינו כשעומדים לצאת מבית הכנסת (עי' בדבריו מה שפירש על ל' קולות ראשונים). אך לפי הפירוש היותר נפוץ כיום, יש טעם אחר למה תוקעים לאחר התפילה (מה שנוהגים האשכנזים, ודאי אינו שייך למאה קולות. האופן בו תוקעים מאה קולות מפורש בתוס' שהביאו בשם הערוך. בקהלות אשכנז עצמה נהגו לתקוע רק ל' קולות אחר התפילה, ובדורות האחרונים ממש הוסיפו לתקוע עוד ל'. המנהג האחרון לא היה נחלת הכלל).

אמנם, לפי הביאור בתחלת דברינו, יש לומר שכל מה שתוקע ביום הזה הוא מצוה. אמנם, לאחר שגמר בדעתו שכבר אינו תוקע עוד, כבר סיים את קיום המצוה, ולכן אסור לו כבר לתקוע.

אָרְיָן אֲשֶׁר-יְיָ אֱלֹהֵיךָ דִּרְגָשׁ אֶתְּהָ תָמִיד עֵינֵי יְיָ אֱלֹהֵיךָ בְּהַ מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה:

ראשית השנה יום המלכת הקב"ה על כל העולם. עיקר מלכותו היא בארה"ק, ויהיה רצון שנזכה במהרה לראות בבניין בית ה'. מזה כמה עשרות שנים ישנם יהודים שדווקא ביום זה עוזבים את ארצנו הקדושה. יערה ה' עליהם רוח טהרה במהרה. מאידך, בשנים האחרונות ניכרת ב"ה התעוררות לדרישת ציון וירושלים.

אחד מידידי כתב על כך לאחרונה:
באזור הלא גדול של כמה ק"מ בודדים שכולל בתוכו את חסידויות גור בוואן בעלז סלונים תולדות אהרן תולדות אברהם יצחק השול של ברסלב פינסק קרלין דושינסקי רחמסטריווקא תורת חכם ישיבת מיר בריסק אהבת שלום פורת יוסף מוסאיוף + מאות בתי כנסיות קטנים ועוד ועוד סליחה ממי ששכחתי, יש בר"ה כרבע מיליון מתפללים לעומת היוצאים לחו"ל.

שנה טובה ומתוקה
וכתיבה טובה

להערות והארות בענייני העלון: יחזנתו נוימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com
ניתן לתרום (גם הנצחות לע"נ, להצלחת, וכד') בעמדות נדרים פלוס: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'

**זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב'):
ראש השנה:**

מנחה עיר"ט ובב' ימים טובים: 5:55. שחרית: 5:35. ערבית ליל ב' ובמוצ"ט: 6:55
אזירה נעימה ושמחה * תפילות בקצב סביר וללא אריכות מיותרת (סיום תפלת מוסף: ב-10:45) * אמירת הפיוטים כמנהג הקדום, עם דברי מבוא קצרים לפנייהם * התקיעות וסדרן כמסורת הקדומה * זכר לסעודת קידוש החדש * ממתקים לילדים (לאחר התפלות) * ועוד